

Sygn. akt: I C 205/23 upr

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2023 r.

Sąd Rejonowy w Kętrzynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Izabela Maruchacz
-----------------	--------------------------

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 2 października 2023 r. w K.

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą w W.

przeciwko A. R.

o zapłatę

powództwo oddała.

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. w dniu 09.03.2023 r. wniósł pozew o zapłatę w postępowaniu nakazowym przeciwko A. R. wnosząc o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i orzeczenie, że pozwana winna zapłacić powodowi kwotę 3 776,99 zł z umownymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 14.12.2022 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych, w tym kosztami zastępstwa procesowego wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. W uzasadnieniu żądania wskazano, iż pozwana poprzez podpisanie weksla dnia 01.12.2020 r. zobowiązała się do zapłaty w dniu 13.12.2022 r. kwoty wskazanej w wekslu w wysokości 4 023,99 zł. Dlatego w dniu 13.11.2022 r. powód wezwał pozwaną do wykupu weksla. Pozwana wpłaciła na konto powoda kwotę 247,00 zł, jednak zaprzestała spłacania reszty roszczeń. Weksel został wystawiony przez pozwaną na zabezpieczenie zwrotu całego zadłużenia z tytułu pożyczki udzielonej przez (...) S.A. na podstawie umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 01.12.2020 r. Na dochodzoną pozewem należność składa się suma pozostałych do zapłaty rat pożyczki oraz należne maksymalne odsetki za opóźnienie liczone zgodnie z art. 481§2 ¹kc za każdy dzień opóźnienia w płatności każdej z rat. Granice wypełnienia weksla określa podpisana przez pozwaną deklaracja wekslowa. Roszczenie stało się wymagalne w dniu 14.12.2022 r.

Pozwana A. R. nie złożyła odpowiedzi na pozew i nie zajęła stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 30.11.2020 r. powód (...) S.A. z siedzibą w B. (pożyczkodawca) oraz pozwana A. R. (pożyczkobiorca) zawarli umowę pożyczki nr (...). Zgodnie z umową całkowita kwota pożyczki wyniosła 4000 zł natomiast całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkobiorcę 8 892 zł. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania wyniosła 82,86%. Zgodnie z zapisem 1.4 umowy, pożyczkobiorca w związku z udzieleniem pożyczki został zobowiązany do poniesienia następujących opłat: opłaty przygotowawczej w wysokości 528 zł, prowizji w wysokości 2 672 zł oraz wynagrodzenia z tytułu przyznania (...) w wysokości 800 zł. Spłata pożyczki została rozłożona na 36 miesięcznych rat w kwotach po 247 zł. Na zabezpieczenie

roszczeń wynikających z umowy pożyczki, pozwana wystawiła weksel in blanco, do którego podpisała deklarację wekslową, w której wskazano, w jakich okolicznościach i na jaką kwotę pożyczkodawca może wypełnić weksel.

W związku z zaleganiem w spłacie wymaganych rat, powód pismem z dnia 13.11.2022 r. wypowiedział umowę pożyczki i zażądał spłaty kwoty 4 023,99 zł, wzywając jednocześnie pozwaną do wykupu weksla w ciągu 30 dni. Powód wypełnił wystawiony przez pozwaną weksel in blanco na kwotę 4 023,99 zł z terminem płatności 13.12.2022 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych przez powoda w szczególności umowy pożyczki z załącznikami k. 4-8, weksel in blanco k. 9, wypowiedzenia umowy pożyczki k. 10, deklaracji wekslowej k. 12, które nie były przez strony kwestionowane, nie budziły też zastrzeżeń Sądu co do ich wiarygodności.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód domagał się zasądzenia od pozwanej kwoty 3 776,99 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 14.12.2022 r. do dnia zapłaty. Dochodzona pozwem należność wynika z weksla in blanco wystawionego przez pozwaną jako zabezpieczenie roszczeń, wynikających z wiążącej strony umowy pożyczki z dnia 30.11.2020 r. W związku z powstaniem zaległości z tytułu tej umowy, powód wypełnił weksel in blanco na kwotę 4 023,99 zł z terminem płatności 13.12.2022 r.

W niniejszej sprawie powód wystąpił przeciwko pozwanej o zapłatę z weksla. Zobowiązanie wekslowe co do zasady ma charakter abstrakcyjny, oderwany od konkretnego stosunku prawnego podstawowego, jednakże zobowiązany wekslowo może podnosić zarzuty wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym, odwołując się do stosunku podstawowego, w tym również do umowy pożyczki gotówkowej.

Za dopuszczalne uznaje się badanie treści stosunku podstawowego w przypadku dochodzenia przez pierwszego wierzyciela należności z weksla in blanco przeciwko jego wystawcy (por. wyrok SN z dnia 18.11.1970 r., I PR 407/70, wyrok SA w Katowicach z dnia 04.11.1993 r. w sprawie Acr 607/93 opubl. W OSA i SN nr 11-12/1994 poz. 58).

W niniejszej sprawie powód, który jest pierwszym wierzycielem (zawarł z pozwanym umowę pożyczki z dnia 30.11.2020 r., która stanowi stosunek podstawowy), dochodził zapłaty z weksla niezupełnego w chwili jego wystawienia przez pozwaną (weksla in blanco), wystawionego w celu zabezpieczenia zobowiązania ze stosunku podstawowego.

Sąd rozstrzygający niniejszą sprawę stoi na stanowisku, że istnieje możliwość badania stosunku podstawowego łączącego strony bez zarzutu, tj. z urzędu, na co wskazał też Sąd Okręgowy w Olsztynie w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 września 2017 r. w sprawie IX Ca 406/17. Wskazać bowiem należy, że abstrakcyjność weksla nie wyraża się w tym, że tylko od woli dłużnika zależy możliwość badania stosunku podstawowego. Ze stanowiska doktryny i orzecznictwa wynika, iż abstrakcyjność wyraża się w niedopuszczalności badania stosunku podstawowego i jest niezależna od woli dłużnika. O tej dopuszczalności lub jej braku, w odniesieniu do konkretnego rodzaju weksla i uczestnika stosunku wekslowego, decyduje sam ustawodawca. Podyktowane to jest koniecznością zapewnienia obiegowości weksla. W sytuacji, gdy ustawodawca dopuszcza możliwość badania stosunku podstawowego kwestia, czy badanie to nastąpić ma na zarzut czy też przez sąd z urzędu, nie jest zagadnieniem odnoszącym się do abstrakcyjności weksla, ale do zakresu stosowania zasady kontrydiktoryjności. Ustawodawca w art. 10 prawa wekslowego operuje sformułowaniem „zarzut”. Samo to sformułowanie nie przesądza jednak o tym, że rozpatrywanie stosunku podstawowego może nastąpić tylko na zarzut dłużnika. Przede wszystkim sformułowanie to nie zostało użyte w ujęciu ścisłym jako uprawnienie do odmowy spełnienia żądania o charakterze prawnokształtującym. Takim zarzutem może być np. zarzut przedawnienia czy zarzut potrącenia. Nie ma wątpliwości, że podniesienie takiego zarzutu zależy wyłącznie od woli dłużnika i nie może być on zastępowany przez działanie sądu z urzędu. W ocenie Sądu możliwość podniesienia zarzutu, że weksel został wystawiony niezgodnie z porozumieniem, nie stanowi zarzutu sensu stricto. Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 stycznia 2001 r. II CKN 25/00, OSNC 2001/7-8/117, wskazując, że w treści art. 10

prawa wekslowego nie chodzi o zarzut w ścisłym tego słowa znaczeniu, tj. o uprawnienie do odmowy spełnienia żądanego świadczenia, mimo powstania zobowiązania uzasadniającego to świadczenie, lecz o zarzut w szerokim tego słowa znaczeniu, tj. o powołanie się jedynie na fakt niepowstania zobowiązania o treści wyrażonej w wekslu. Skoro sformułowanie użyte przez ustawodawcę stanowi zatem jedynie o dopuszczeniu przez ustawodawcę możliwości powołania się na konkretne fakty lub zarzuty sensu stricto, wynikające ze stosunku podstawowego, nie przewiduje zaś uprawnienia prawnokształtującego to nie ma żadnych podstaw, by racjonalnie przyjmować, że taka możliwość zastrzeżona jest wyłącznie dla samego tylko dłużnika.

W świetle powyższego brak jest przeszkód, aby z urzędu uwzględnić treść umowy pożyczki łączącej strony. Sąd nie narusza bowiem treści art. 10 prawa wekslowego, gdyż uwzględnia stosunek podstawowy wobec pierwszego wierzyciela, który wypełnił weksel in blanco. Ten zaś kto jako pierwszy wierzyciel wypełnia weksel in blanco nie może korzystać z ułatwień, jakie prawo przewiduje dla obrotu wekslowego.

W niniejszej sprawie pozwana nie negowała istnienia stosunku podstawowego, na mocy którego został następnie wystawiony weksel. W ocenie Sądu wobec przedstawienia przez powoda podpisanych przez pozwaną: umowy pożyczki gotówkowej z załącznikami i deklaracji wekslowej, fakt zawarcia umowy pożyczki wskazanej w pozwie nie budzi wątpliwości.

Natomiast istotne w niniejszej sprawie jest istnienie – w ocenie Sądu - w umowie pożyczki zawartej przez powodową spółkę klauzul abuzywnych, jak też obowiązek Sądu meriti do zbadania z urzędu, czy postanowienia stosowane w umowach zawieranych z konsumentami nie stanowią nieuczciwych warunków umownych tak, by nie mogły one wywołać wiążącego skutku wobec konsumenta.

Wskazać należy, iż sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich mają nieuczciwy charakter, a także do tego, aby dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile sąd ów posiada niezbędne ku temu informacje dotyczące stanu prawnego i faktycznego (podobnie wyroki: z dnia 21 kwietnia 2016 r., R. i R., C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo, z dnia 21 grudnia 2016 r. 2016 r., G.N. i in., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 58.)

Ma to istotne znaczenie w kontekście wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 13 września 2018 r. w sprawie C 176- 17 (...) S.A. w B przeciwko M.W.

Z uwagi na powyższe, Sąd dokonał analizy postanowień zawartej pomiędzy stronami umowy pożyczki pod kątem zaistnienia ewentualnych klauzul abuzywnych, o których mowa w art. 385¹ § 1 kc, a zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Art. 385¹ i nast. k.c. regulują materię niedozwolonych postanowień umownych, nazywanych także klauzulami abuzywnymi.

W niniejszej sprawie powód wykazał istnienie stosunku podstawowego, na podstawie którego następnie został wystawiony weksel – zawarcie przez pozwaną z powodem umowy pożyczki wskazanej w pozwie. Wykonanie tej umowy nie było przez pozwaną kwestionowane. Jednakże w ocenie Sądu w łączącej strony umowie zostały zawarte przez powodową spółkę klauzule abuzywne.

Umowa pożyczki łącząca strony, została zawarta w dniu 30.11.2020 r. na okres 36 miesięcy. Całkowita kwota pożyczki wynosiła 4000 zł, całkowita kwota do zapłaty przez pozwanego jako pożyczkobiorcę wynosiła 8.892 zł. Na podstawie umowy pozwana była zobowiązana do poniesienia kosztów opłaty przygotowawczej – 528 zł, prowizji – 2672 zł, wynagrodzenia za przyznanie „Twojego pakietu” – 800 zł. W sumie opłaty dodatkowe wyniosły łącznie 4000 zł.

Wskazuje to, iż suma pozaodsetkowych kosztów kredytu mieściła się w limicie określonym w art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim.

Powód wykazał, iż wierzytelność wynikająca z w/w umowy pożyczki stała się w całości wymagalna w dniu 14.12.2022 r. na skutek wypowiedzenia umowy pożyczki .

Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Stosownie do treści art. 385¹ § 2 kc jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. § 3 cytowanego przepisu stanowi natomiast, iż niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

W niniejszej sprawie bezspornym jest, iż pozwana miała przymiot konsumenta. Odnosząc się do pojęcia „główne świadczenia stron” wskazać należy, iż pojęcie to należy rozumieć wąsko i odnieść do essentialia negotii umowy, a więc takich jej elementów konstrukcyjnych, bez których uzgodnienia nie doszłoby do zawarcia umowy pożyczki. Chodzi więc o klauzule regulujące świadczenia typowe dla danego stosunku prawnego, stanowiące te jego elementy, które konstytuują istotę danego porozumienia. Mając na względzie treść art. 720§1 kc stwierdzić należy, iż prowizja od pożyczki nie jest świadczeniem głównym stron umowy pożyczki.

W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że zapisy umowy nakładające na pozwaną obowiązek zapłaty opłat dodatkowych w tym w szczególności opłaty przygotowawczej, prowizji i opłaty za (...) nie zostały z pozwaną uzgodnione indywidualnie. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 3 kc niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W piśmiennictwie wskazuje się, że postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi będą tylko takie, które były w sposób rzeczywisty negocjowane lub włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez konsumenta. Dla oceny umowy stron w kontekście nieważności postanowień umowy istotne jest również porównanie wartości świadczenia, które ze względu na wysokość ustalonej prowizji pożyczkodawca zamierzał uzyskać ze świadczeniem, jakie pozwana otrzymał w wyniku jej zawarcia.

Na gruncie niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż zapisy umowne przewidujące obowiązek zapłaty dodatkowych opłat przez pozwaną w wysokości 100 % udzielonej kwoty pożyczki nie były indywidualnie uzgodnione z pozwaną. Przedmiotowe opłaty zostały określone we wzorcu umowy, przedłożonym stronie pozwanej do podpisu. Żaden punkt umowy łączącej strony nie wyjaśnia, w jaki sposób została obliczona prowizja czy też wysokość opłaty za objęcie (...), przy czym korzyści płynące dla pożyczkobiorcy z objęcia tym pakietem są niewspółmierne do wysokości opłaty określonej na kwotę 800 zł. Treść umowy wskazuje natomiast, że wysokość opłaty przygotowawczej, prowizji i opłaty za (...) została ustalona w sposób automatyczny, niezajdujący odniesienia do kwoty udzielonej pożyczki. Wskazać przy tym należy, iż stosownie do treści art. 385¹ § 4 kc ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Zatem to na stronie powodowej spoczywał ciężar wykazania, że postanowienia nakładające na pozwaną obowiązek zapłaty prowizji i dodatkowych opłat w tym w szczególności za objęcie (...) zostały uzgodnione indywidualnie. Powód w niniejszej sprawie okoliczności tej nie udowodnił.

Kolejnym warunkiem uznania za abuzywne danego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc jest kształtowanie przez sporne postanowienie umowne praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, przy czym na skutek tej sprzeczności musi dojść do rażącego naruszenia jego interesów. W doktrynie i orzecnictwie przyjmuje się, iż istotą dobrego obyczaju jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka, sprzeczne z obyczajami będą więc takie działania, które zmierzają do niedoinformowania, dezinformacji, wykorzystania naiwności lub niewiedzy klienta. Natomiast termin „interesy konsumenta” należy rozumieć szeroko,

nie tylko jako interes ekonomiczny, ale również przy uwzględnieniu aspektu zdrowia konsumenta i jego bliskich oraz dyskomfortu konsumenta, spowodowanego takimi czynnikami jak strata czasu, dezorganizacja życia, niewygodna, nierzetelne traktowanie, przykrości, naruszenie prywatności, doznanie zawodu, itd.

W ocenie Sądu nałożenie na pozwaną opłat – opłaty przygotowawczej w kwocie 528 zł, prowizji w kwocie 2672 zł i opłaty za (...) w kwocie 800 zł, które równe są kwocie udzielonej pożyczki jest rażącym naruszeniem dobrych obyczajów, rzetelności kupieckiej i uczciwości, przy czym godzi w interes finansowy pozwanej jako konsumenta.

W tym zakresie należy podkreślić, iż skutkiem uznania klauzuli za abuzywną nie może być jej częściowa bezskuteczność ani „miarkowanie” abuzywności. Brak mocy wiążącej dotyczy całości klauzuli niedozwolonej, nie jest więc dopuszczalne uznanie, że jest ona skuteczna w zakresie w jakim nie naruszałaby kryterium określonego w art. 385¹ § 1 kc. W szczególności wnioski o częściowej bezskuteczności postanowień uznanych za abuzywne nie wypływa z art. 385¹ § 2 kc. Przepis ten przewiduje jedynie, że jeżeli postanowienia umowy zgodnie z §1 nie wiążą konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Prawidłowa wykładnia powołanego przepisu prowadzi do wyeliminowania całej klauzuli, a nie ograniczeniu zakresu jej obowiązywania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 lipca 2018 r. VACa 542/17 , wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 1 marca 2019 r., IX Ca 259/19).

W konsekwencji powyższych rozważań stwierdzić należy, iż umowa pożyczki wskazana w pozwie jako stosunek podstawowy wiążący strony jest ważna, natomiast te postanowienia umowy w zakresie opłat dodatkowych – opłaty przygotowawczej w kwocie 528 zł , bardzo wysokiej prowizji - w kwocie 2672 zł oraz opłaty za (...) w kwocie 800 zł jako nieważne nie są dla strony pozwanej wiążące, a strony związane są umową w pozostałym zakresie.

Pozwana nie była zatem zobowiązana do spłaty na rzecz wierzyciela pierwotnego kwoty 4000 zł jako opłat dodatkowych – opłaty przygotowawczej, prowizji i opłaty za (...). W konsekwencji pozwana była zobowiązana do zwrotu kwoty udzielonej pożyczki w wysokości 4000 zł oraz wskazanych w umowie odsetek. Co prawda powód nie wskazał, jaką kwotę pozwana wpłaciła na poczet udzielonej pożyczki, jednakże z treści pozwu, umowy pożyczki i wezwania do zapłaty wynika, że była to kwota 5 187 zł. Jak już wyżej wskazano powodowi nie należy się zwrot kwoty 4 000 zł odpowiadającej wysokości opłat dodatkowych wskazanych w umowie – tj. opłaty przygotowawczej w kwocie 528 zł, prowizji w kwocie 2 672 zł i opłaty za (...) w kwocie 800 zł, które w ocenie Sądu – jako wynikające z niedozwolonych postanowień umownych i w konsekwencji niewiążące pozwanej - powodowi się nie należą. Jednocześnie z uwagi na brak odpowiednich danych nie jest możliwe ustalenie przez Sąd wysokości odsetek należnych powodowi od kwoty udzielonej pozwanej pożyczki (4 000 zł). W tej sytuacji całą uiszczoną przez pozwaną dotychczas kwotę 5 187 zł należało zaliczyć na poczet spłaty kapitału pożyczki wynoszącego 4000 zł. Pozwana zatem spłaciła na rzecz powoda całą należność, do której była zobowiązana z tytułu udzielonej pożyczki – powodowi nie należy się kwota 4000 zł z tytułu opłat dodatkowych – opłaty przygotowawczej, prowizji i opłaty za „Twój pakiet”, nie jest też możliwe wyliczenie przez Sąd należnych powodowi odsetek. W konsekwencji Sąd powództwo oddalił w całości jako nieuzasadnione.

Wskazać przy tym należy, iż nie można było w przedmiotowej sprawie uznać, że pozwana nie przedstawiając swojego stanowiska w rzeczywistości uznała powództwo. Powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, winien przejawiać staranność w wykazaniu zasadności powództwa. Brak merytorycznego zaprzeczenia jego twierdzeń przez pozwaną nie zwalniał go od wykazania podstawowych okoliczności wskazujących na zasadność żądania. Sąd jest zobligowany do uznania twierdzeń powoda przy bezczynności pozwanej jedynie w przypadku braku wątpliwości co do zasadności pozwu.